

ФІЗИЧНА ОСВІТА І СПОРТ

УДК 796.071.5:378(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20471165>

Передумови розвитку студентського спорту в Україні

Семененко В'ячеслав Петрович,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
професор кафедри теорії і методики фізичного виховання
Національного університету

фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, 03150, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5931-7729>

Шевельов Іван Петрович,

доцент кафедри спортивних єдиноборств та силових видів спорту
Національного університету
фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, 03150, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0009-0001-0010-2336>

Костюченко Василь Іванович,

старший викладач кафедри спортивних
єдиноборств та силових видів спорту
Національного університету
фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, 03150, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5562-760X>

Залойло Володимир Васильович,

доцент кафедри футболу

Національного університету

фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, 03150, м. Київ,

Україна, <https://orcid.org/0000-0003-3374-7752>

Ченчжи Цзі

аспірант кафедри водних видів спорту

Національного університету

фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, 03150, м. Київ,

Україна, <https://orcid.org/0009-0000-8807-5928>

Прийнято: 06.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: У статті розглянуто сучасні тенденції та перспективи розвитку студентського спорту в Україні. Сьогодні розвиток масового студентського спорту, підтримка діяльності студентських спортивних клубів і ліг, а також формування передумов для запровадження механізму грантів на навчання для талановитих абітурієнтів-спортсменів є одним з ключових напрямків реалізації проектів та ініціатив Міністерства освіти і науки України спільно з Міністерством молоді та спорту України та Фондом Президента України з підтримки освіти, науки та спорту в рамках реалізації дослідження стану та використання спортивної інфраструктури закладів вищої освіти України.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан та ключові передумови вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні.

Методи дослідження: аналіз, систематизація та узагальнення даних літературних джерел.

***Результати дослідження.** За результатами аналізу, систематизації та узагальнення даних літературних джерел виокремлені ключові передумови вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні на сучасному етапі та деталізовано їх зміст.*

***Висновки.** До ключових передумов вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні можна віднести сприяння інтеграції університетського спорту в міжнародне співтовариство, вдосконалення нормативно-правової бази розвитку студентського спорту та його комерціалізація, модернізація та розширення спортивної інфраструктури закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти, сприяння розвитку командних видів спорту серед студентів, впровадження грантів / стипендій для спортсменів, формування спортивної культури та цілісного ставлення до фізичної активності та здорового способу життя студентської молоді.*

***Ключові слова:** студентський спорт, студенти, заклади вищої освіти, передумови, вдосконалення.*

Prerequisites for the development of student sport in Ukraine

Viacheslav Semenenko,

Candidate of Sciences in Physical Education and Sport,

Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education

National University of Ukraine on Physical Education and Sport,

1 Fizkultury St., 03150, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-5931-7729>

Ivan Shevelov,

Associate Professor of the Department of Combat Sports and Strength Sports
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury St., 03150, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-0010-2336>

Vasyl Kostiuchenko,

Senior Lecturer of the Department of Combat Sports and Strength Sports
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury St., 03150, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-5562-760X>

Volodymyr Zaloilo,

Associate Professor of the Department of Football
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury St., 03150, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3374-7752>

Ji Chengzhi,

Postgraduate Student of the Department of Water Sports
National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
1 Fizkultury St., 03150, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0000-8807-5928>

Abstract: *The article examines current trends and prospects for the development of student sport in Ukraine. Today, the development of mass student sport, support for the activities of student sports clubs and leagues, as well as the creation of conditions for introducing a grant-based education mechanism for talented prospective student-athletes are among the key directions for*

implementing projects and initiatives of the Ministry of Education and Science of Ukraine in cooperation with the Ministry of Youth and Sports of Ukraine and the President's Fund of Ukraine for the Support of Education, Science and Sports, within the framework of a study on the condition and use of sports infrastructure in higher education institutions of Ukraine.

Purpose of the study – *to analyze the current state and key prerequisites for improving the development of student sport in Ukraine.*

Research methods: *analysis, systematization, and generalization of data from scientific and methodological literature.*

Results. *Based on the analysis, systematization, and generalization of literature sources, the key prerequisites for improving the development of student sport in Ukraine at the present stage were identified and their content was specified.*

Conclusions. *The key prerequisites for improving the development of student sport in Ukraine include promoting the integration of university sport into the international community; improving the regulatory and legal framework for student sport development and its commercialization; modernization and expansion of sports infrastructure in higher education institutions and professional pre-higher education institutions; promoting the development of team sports among students; introducing grants/scholarships for athletes; and fostering a sports culture and a holistic attitude toward physical activity and a healthy lifestyle among student youth.*

Keywords: *student sport, students, higher education institutions, prerequisites, improvement.*

Постановка проблеми. Для забезпечення рухової активності та спортивної діяльності студентів провідних університетів світу використовуються різні форми та програми, працюють спортивні клуби, рекреаційні центри, спеціальні курси для студентів з різним рівнем

фізичної підготовленості [8–10, 18]. Студенти займаються різними видами спорту, беруть участь у змаганнях студентських спортивних ліг, Всесвітній універсіаді, Європейських студентських іграх, чемпіонатах світу та Європи, санкціонованих Міжнародною Федерацією студентського спорту (далі – FISU), Європейською студентською асоціацією (далі – EUSA) [14, 15]. FISU є членом Міжнародного олімпійського комітету, представляючи студентський спорт на найвищому рівні [15]. Це надає можливість студентам багатьох університетів самореалізуватися шляхом участі або в основних складах національних збірних своїх країн з олімпійських та неолімпійських видів спорту, або в професійних спортивних лігах [8, 11]. Для талановитих спортсменів університетів існують спеціальні програми зі знижками вартості навчання та призначенням стипендії [16, 17].

Розвиток масового студентського спорту, підтримка діяльності студентських спортивних клубів і ліг, а також формування передумов для запровадження механізму грантів на навчання для талановитих абітурієнтів-спортсменів є одним з ключових напрямків реалізації проектів та ініціатив Міністерства освіти і науки України спільно з Міністерством молоді та спорту України та Фондом Президента України з підтримки освіти, науки та спорту в рамках реалізації дослідження стану та використання спортивної інфраструктури закладів вищої освіти України [5, 6].

В Україні розвиток студентських спортивних клубів відбувається повільно. Хоча у 2017 р. була прийнята Концепція розвитку студентського спорту, яка передбачає створення студентських спортивних клубів у кожному закладі вищої освіти, практична реалізація цього положення стримується браком фінансування та інфраструктурних ресурсів [1, 4]. Водночас позитивним прикладом є діяльність окремих університетських клубів, які беруть участь у всеукраїнських змаганнях і міжнародних турнірах [7].

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан та ключові передумови вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні.

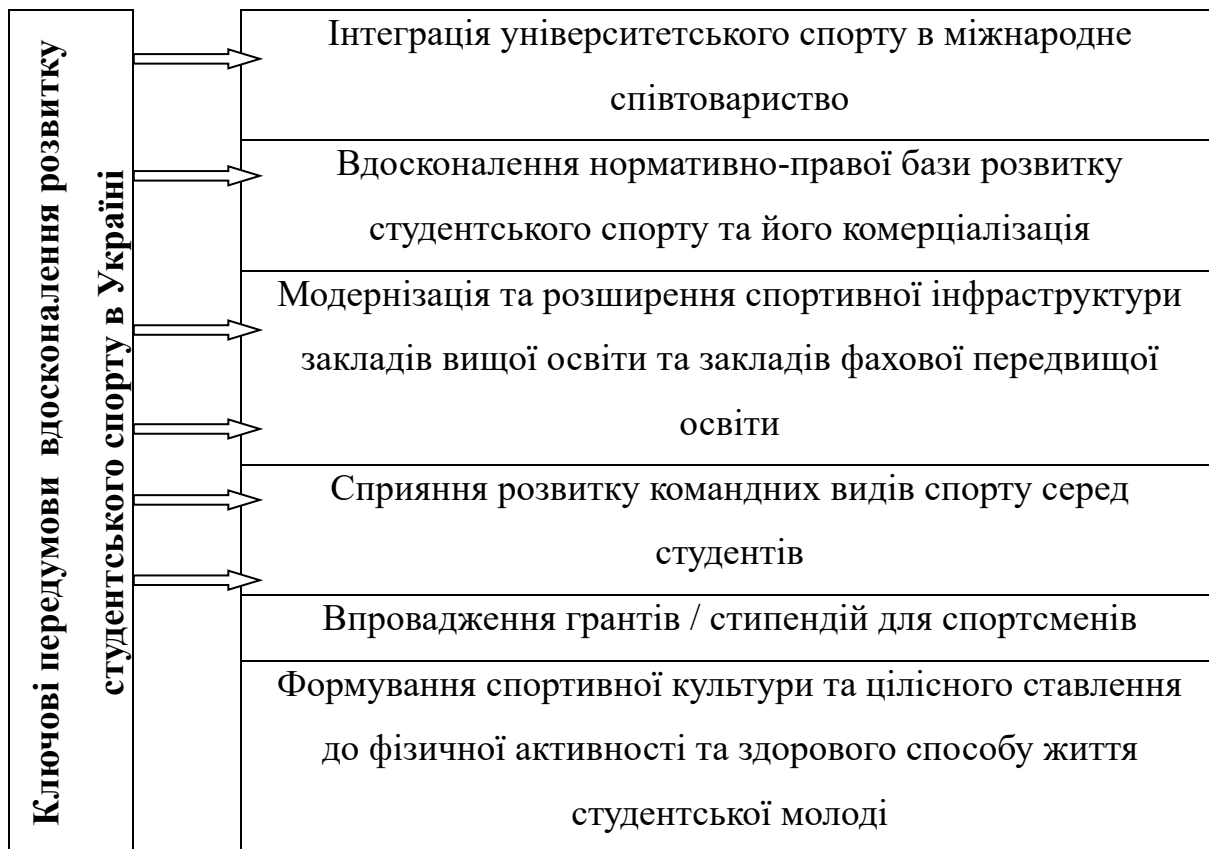
Методи дослідження: аналіз, систематизація та узагальнення даних літературних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі стратегічною метою розвитку студентського спорту є формування у здобувачів освіти стійкої мотивації до здорового способу життя, рухової активності та залучення до занять спортом [9, 12, 20]. Це сприятиме зміцненню фізичного та психічного здоров'я нації, а також забезпеченню кадрового потенціалу у спорті вищих досягнень [11, 18].

Ключові передумови вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні представлені на рис.1.

Рисунок 1

Ключові передумови вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні

Джерело: власна розробка автора (ів)

Активізація співпраці університетів з FISU та іншими міжнародними федераціями для участі в освітніх програмах та обміну досвідом сприятиме інтеграції університетського спорту в міжнародне співтовариство, а саме [13–15]:

- Розробка можливостей адаптації та впровадження програм FISU «Healthy Campus» для покращення здоров'я та добробуту студентів [15].
- Розробка та реалізація заходів з антидопінгу та гендерної рівності, що відповідають міжнародним стандартам [13].
- Запровадження освітніх програм та семінарів з питань сталого розвитку, етики та лідерства, що відповідають цінностям FISU [13].
- Участь в освітніх програмах, таких як, наприклад, FISU «Dual Career» [19].
- Забезпечення регулярної участі українських студентських команд та окремих спортсменів у Всесвітніх універсіадах, які проводяться кожні два роки, та інших міжнародних змаганнях [14, 15].
- Проведення спільних міжнародних семінарів та конференцій з питань студентського спорту [13].
- Участь у програмах EUSA, Erasmus+ Sport, партнерство з іноземними університетами [13, 14].

Вдосконалення нормативно-правової бази розвитку студентського спорту та його комерціалізація актуалізує розробку державної програми «Студентський спорт» в закладах освіти, що передбачає виділення цільових коштів на реконструкцію, будівництво та оснащення спортивних об'єктів у закладах вищої освіти (далі – ЗВО), закладах фахової передвищої освіти (далі – ЗФПО) [3, 5].

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (ст. 21¹), Спортивна студентська спілка України є визнаним всеукраїнським

об'єднанням, що може отримувати фінансову та іншу підтримку від органів державної влади, закладів освіти та організацій для проведення спортивних заходів, що включені до державних програм [5]. Це створює міцну правову базу для фінансової підтримки університетського спорту.

Вдосконалення формули розподілу видатків державного бюджету на вищу освіту передбачає включення до Формули коефіцієнту спортивної роботи, що буде враховувати кількість студентських спортивних секцій, клубів та команд [2, 3]. Це стимулюватиме ЗВО та ЗПФО до розвитку студентського спорту.

Пропонується в установленому порядку доповнити типовий контракт з керівником державного закладу вищої освіти, затверджений постановою КМУ від 05.12.2014 р. № 726 (в редакції постанови КМУ від 13.05.2020 р. № 360), цільовими показниками, пов'язаними з розвитком студентського спорту, наприклад:

- Кількість новостворених студентських спортивних клубів та секцій.
- Частка студентів, залучених до спортивної діяльності.
- Кількість організованих спортивних заходів серед студентської молоді.
- Досягнення університетських команд у всеукраїнських та міжнародних змаганнях.

Студентські спортивні ліги мають значний потенціал для комерціалізації [10, 16]. Можливості залучення доходів з:

- Продажу квитків на ігри, створення абонементів для студентів та випускників.
- Продажу брендваної атрибутики (спортивної форми, сувенірів, тощо).

- Організації фізкультурно–оздоровчих та спортивно–видовищних заходів та фан–зон під час змагань.
- Залучення комерційних партнерів та спонсорів, які прагнуть працювати з студентською спільнотою.
- Побудови нової та модернізація існуючої інфраструктури з акцентом на побудові багатопрофільних спортивних об’єктів з можливістю на одній локації та відносно невеликій площі проводити змагання з різних видів спорту.
- Підвищення рівня організації студентських спортивних змагань і збільшення присутності відповідних змагань у медійному просторі.
- Створення відповідні умови до залучення кваліфікованих тренерських кадрів (матеріальне заохочення, підвищення соціального статусу, впровадження спеціальної тренерської ліцензії).

Створити певні передумови для модернізації та розширення спортивної інфраструктури закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти могло б проведення всеукраїнського аудиту спортивної інфраструктури ЗВО та ЗФПО з метою створення єдиного державного реєстру, а також активне сприяння державно–приватному партнерству для залучення інвестицій у спортивну інфраструктуру. Спортивна інфраструктура закладів вищої освіти є потужним, але часто недостатньо ефективно використовуваним ресурсом [5]. Застаріле обладнання, недостатнє фінансування на утримання та відсутність єдиної системи обліку є основними проблемами. Міністерство молоді та спорту України досліджувало стан спортивної інфраструктури та відзначило необхідність комплексного підходу до її розвитку та модернізації.

Особливо актуальним є розроблення та створення єдиного державного реєстру спортивної інфраструктури ЗВО та ЗФПО, який буде доступний онлайн. Реєстр повинен містити детальну інформацію про кожен об’єкт: тип (спортивний зал, стадіон, басейн тощо), технічні характеристики, контактну

інформацію та графік доступності для тренувань. Цей реєстр може бути інтегрований з системою онлайн-бронювання, що дозволить командам планувати тренування.

Розробка положень про порядок використання спортивних споруд забезпечить прозорість, справедливий доступ для всіх студентів та команд, а також сприятиме ефективному використанню ресурсів. Положення повинні містити систему першочергових пріоритетів для команд (запровадження пріоритетного права використання), що виступають на всеукраїнському та міжнародному рівнях, та чіткий розклад для загального користування студентами.

Надзвичайно актуальною є організація спільних заходів. Організувати спільні спортивні заходи між різними ЗВО, ЗФПО (наприклад, міжвузівські турніри, змагання, студентські ліги тощо). Це дозволить не лише повноцінно використовувати наявну інфраструктуру, а й створити нові можливості для міжрегіональної співпраці та обміну досвідом. Можна запустити щорічну «Студентську Спортивну Лігу» або вже запущену в 2026 році «Пліч-о-пліч всеукраїнські студентські ліги» (за сприяння Офісу Президента України, Міністерства освіти та науки, Міністерства молоді та спорту та Міністерства розвитку громад та територій України, а також національних спортивних організацій (федерації, асоціації тощо) з видів спорту), де команди з різних ЗВО, ЗФПО змагатимуться за чемпіонський титул, що підвищить інтерес та рівень конкуренції.

Організація ефективного використання спортивної інфраструктури ЗВО та ЗФПО для тренувального процесу студентських спортивних команд, проведення студентських спортивних заходів та змагань, спрямована на створення нових змістів і напрямів у роботі, зокрема посилення реабілітаційної складової відновлення наших ветеранів, їх залученості та адаптації до цивільного життя.

Командні види спорту відіграють ключову роль у формуванні не лише фізичної підготовленості, а й важливих соціальних навичок [9, 12]: співпраці, лідерства, комунікації, дисципліни та відповідальності. Вони створюють міцний командний дух, який є основою спортивної культури університету та може стати «візитівкою» закладу освіти. Розвиток студентських команд сприяє підвищенню престижу ЗВО та ЗФПО залученню талановитих вступників та формуванню кадрового резерву для спорту вищих досягнень спорту [11, 18].

Сприяє розвитку командних видів спорту серед студентів могла б вдосконалена комунікаційна взаємодія у студентському спорті, розробка та затвердження єдиного календарного плану, удосконалення системи змагань з командних видів студентського спорту та забезпечення сталого фінансування.

Комунікаційна взаємодія у студентському спорті передбачає об'єднання зусиль федерацій національного і регіонального рівня зі студентськими спортивними організаціями ЗВО та ЗФПО, що проводять різноманітні змагання з видів спорту на місцевому та всеукраїнському рівнях. Такий підхід дозволить напрацювати необхідний формат змагань, а співпраця студентських спортивних клубів ЗВО та ЗФПО з професійними спортивними клубами сприятиме створенню спортивних команд з належним рівнем організації, кадровим забезпеченням та підготовкою спортсменів високого класу.

Розробка та затвердження єдиного календарного плану, що включатиме графіки єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих спортивних заходів та спортивних змагань України та міжнародних змагань, уникнення збігання дат проведення змагань та оптимізацію логістики для команд. Для цього можливо створити спеціалізований онлайн-портал, де команди зможуть відстежувати розклад, реєструватися на змагання та отримувати інформацію про турніри.

Забезпечення сталого фінансування з залученням коштів з різних джерел. Це може бути фінансування з державного бюджету через цільові програми, залучення комерційних спонсорів (наприклад, спортивні бренди, великі компанії), продаж квитків на ігри, створення платних абонементів та організація благодійних спортивних вечорів, турнірів. Зокрема, можна розробити систему спонсорських пакетів з різними рівнями підтримки, а також запускати краудфандингові європейські платформи (наприклад, WhyDonate – Україна, Ulule – Франція, тощо) для збору коштів на конкретні потреби команд (наприклад, поїздки на змагання, екіпірування, тощо).

Удосконалення системи змагань з командних видів студентського спорту, де Студентська ліга має бути - ключовою ланкою -резервного спорту для переходу до спорту вищих досягнень та професійних ліг.

Система грантів та стипендій є надзвичайно ефективним інструментом для підтримки талановитих студентів-спортсменів та їх заохочення до поєднання навчання та спорту. Концепція FISU «Dual Career», що є однією з ключових програм, яка дозволяє молодим спортсменам здобувати якісну освіту, не припиняючи спортивної кар'єри, що є критично важливим для їхнього майбутнього [19]. Впровадження грантів допоможе утримати студентську молодь в Україні, що особливо актуально в умовах сьогодення [3, 6].

Розробка механізму надання грантів (регіональних, міських, спонсорських та ректорських, тощо) та підвищених стипендій для студентів-спортсменів, що поєднують високі досягнення у спорті та навчанні. Створити чіткі критерії для надання грантів у ЗВО та ЗФПО. Наприклад, грант може надаватись студентам, які здобули призові місця на чемпіонатах світу, Європи, Універсіадах. Це буде стимулювати студентів до високих спортивних досягнень, що є частиною концепції FISU «Dual Career». Розробити бальну систему оцінювання досягнень у спорті та академічній успішності, щоб забезпечити об'єктивність.

Актуальним є створення спеціального фонду та компенсацій. Заснувати спеціальний фонд для часткового або повного фінансування навчання спортсменів–здобувачів вищої та фахової передвищої освіти для здобувачів освіти – активних учасників студентського спортивного руху. Джерелами цього фонду можуть бути: цільові державні асигнування, донорські внески, а також кошти від корпоративних партнерів. Для цього можна організувати фандрейзингові кампанії (наприклад, UNITED24) серед випускників та бізнес–спільноти, а також забезпечити повну прозорість використання коштів.

Формування спортивної культури та розвинена система формування цілісного ставлення до фізичної активності та здорового способу життя студентської молоді у студентських спортивних лігах та клубах сприятиме формуванню унікальної спортивної культури в університетах, що, у свою чергу, підвищує привабливість ЗВО та ЗФПО для майбутніх вступників.

Висновки. До ключових передумов вдосконалення розвитку студентського спорту в Україні можна віднести сприяння інтеграції університетського спорту в міжнародне співтовариство, вдосконалення нормативно-правової бази розвитку студентського спорту та його комерціалізація, модернізація та розширення спортивної інфраструктури закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої освіти, сприяння розвитку командних видів спорту серед студентів, впровадження грантів / стипендій для спортсменів, формування спортивної культури та цілісного ставлення до фізичної активності та здорового способу життя студентської молоді.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні основних проблем студентських командних видів спорту у закладах вищої освіти та фахової передвищої освіти, та шляхів їх подолання.

Список використаних джерел

1. Білецька В. В., Семененко В. П., Завальнюк В. Л., Залойло В. В., Костюченко В. І., Яременко О. М., Завадько І. В. Студентський спорт у системі фізичного виховання в закладах вищої освіти // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць / за ред. О. В. Тимошенка. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. Вип. 2(174). С. 41–43. DOI: 10.31392/UDU-nc.series15.2024.2(174).10.
2. Іваненко Т., Петренко Л., Смирнова О. Доступність вищої освіти та проблеми фінансування // Науковий вісник освіти. 2020. Т. 15, № 3. С. 56–63.
3. Коваленко С. В. Державні гранти як інструмент підтримки талановитої молоді // Освіта України. 2021. № 12. С. 34–40.
4. Круцевич О. В. Розвиток студентського спорту як чинник формування здорового способу життя молоді // Фізичне виховання в університетах України. 2017. Т. 1, № 1. С. 45–50.
5. Міністерство молоді та спорту України. Про створення Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення : наказ № 3621 від 12.06.2025. Київ, 2025.
6. Міністерство освіти і науки України. Про державні гранти для здобуття вищої освіти [Електронний ресурс]. 2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua> (дата звернення: 02.04.2026).
7. Семененко В., Русанова О., Домбровський В., Шевельов І., Савченко К., Яременко О. Розвиток студентського спорту в Україні: сучасні тенденції та перспективи // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. 2025. Вип. 11(198). С. 185–189. DOI: 10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).37.

8. Aquilina D. A study of the relationship between elite athletes' educational development and sporting performance // *International Journal of the History of Sport*. 2013. Vol. 30, No. 4. P. 374–392.
9. Bailey R., Hillman C., Arent S., Petitpas A. Physical activity: An underestimated investment in human capital? // *Journal of Physical Activity and Health*. 2013. Vol. 10, No. 3. P. 289–308. DOI: 10.1123/jpah.10.3.289.
10. Danylchuk K., MacIntosh E. Organizational capacity and university sport development // *Sport Management Review*. 2020. Vol. 23, No. 4. P. 661–674.
11. De Bosscher V., Shibli S., Westerbeek H., Van Bottenburg M. Successful elite sport policies: An international comparison of the SPLISS model. Aachen : Meyer & Meyer Sport, 2015.
12. Eime R. M., Harvey J. T., Sawyer N. A., Craike M. J. A systematic review of the psychological and social health benefits of participation in sport by children and adolescents // *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*. 2013. Vol. 10. P. 98.
13. European Commission. EU Sport Policy: Fostering skills development and education through sport. Brussels : European Union, 2022.
14. European University Sports Association (EUSA). Annual Report 2023. Ljubljana : EUSA, 2023.
15. FISU. FISU Healthy Campus Label: Guidelines and Certification System [Electronic resource]. URL: <https://www.fisu.net> (дата звернення: 02.04.2026).
16. Humphreys B. R., Ruseski J. E. The economics of intercollegiate sports // *Handbook of Sports Economics Research*. Edward Elgar Publishing, 2020.
17. National Collegiate Athletic Association. NCAA student-athletes surpass 520,000, set new record [Electronic resource]. 2022. URL:

<https://www.ncaa.org/news/2022/12/5/media-center-ncaa-student-athletes-surpass-520-000-set-new-record.aspx> (дата звернення: 02.04.2026).

18. Podstawski R., Wąsik J. The role of physical activity and university sport in promoting health and social integration of students // Physical Culture and Sport. Studies and Research. 2023. Vol. 99, No. 1. P. 24–34. DOI: 10.2478/pcssr-2023-0003.

19. Stambulova N. B., Wylleman P. Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review // Psychology of Sport and Exercise. 2015. Vol. 21. P. 1–16. DOI: 10.1016/j.psychsport.2014.08.003.

20. World Health Organization. Physical activity factsheets for the European Union Member States. Copenhagen : WHO Regional Office for Europe, 2020.